

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΒΗΣΣΑΝΗΣ - ΠΩΓΩΝΙΟΥ

Ἐν τῇ Κοινοτικῇ Βιβλιοθήκῃ Βησσάνης - Πωγωνίου τῆς Ἡπείρου ἀπόκεινται ἕξ χειρόγραφα καὶ περὶ τὰ 300 ἔγγραφα, ἅτινα μοὶ παρεχώρησε πρὸς μελέτην λίαν προφρόνως ὁ ἔφορος αὐτῆς φίλος ἱατρός κ. Μάνθος Χρ. Κόντης, ὃ καὶ δημοσίᾳ εὐχαριστῶ θερμῶς.

Ταῦτα συνελέγησαν ὑπὸ τοῦ ἐκ Βησσάνης καταγομένου ἐγκρίτου δικηγόρου κ. Θεοφάνους Γ. Μέντζου¹, νῦν ἐν Κ/πόλει διαμένοντος, ὅστις εἶναι καὶ ὁ κυριώτερος ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς βιβλιοθήκης, διότι αὐτὸς κυρίως κατόρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ καὶ διαφυλάξῃ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Βησσάνης, καὶ ἐκ τῶν πέριξ ἀκόμη χωρίων, χειρόγραφα, ἔγγραφα καὶ ἔντυπα ἀποκείμενα τῆδε κάκεισε. Καὶ τὰ μὲν χειρόγραφα εἶναι ἐν ὄλῳ 6, ἅτινα παλαιογραφικῶς περιγράφω κατωτέρω, τὰ δὲ ἔγγραφα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεώτατα μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐξικνούμενα, ἐξαιρέσει τινῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω προστιθῆμι τρία ἔτι χειρόγραφα, ἧτοι ἓνα νομοκάνονα καὶ δύο κατάστιχα, τὸ ἐν τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ τὸ ἕτερον τῆς Μονῆς ἁγίου Νικολάου Σκαμνελίου.

1.

Χαρτ. 0,18 × 0,13, αἰῶνος ΙΣΤ'. (φ. 327).

Οἱ τίτλοι τῶν κεφαλαίων εἶναι δι' ἐρυθρᾶς μελάνης γεγραμμένοι, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ ἀρχικὸν γράμμα ἐκάστου κεφαλαίου. Αἱ σελίδες μονόστηλοι, ἐκάστη δὲ σελὶς ἔχει 17 στίχους. Τὰ ἐξώφυλλα εἶναι ἐκ χονδροῦ χάρτου κεκαλυμμένοι ὑπὸ δέρματος.

Νομοκάνων τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ.

Ἐν φ. 325^α - φ. 303^β «Τάξεις πρωτοκαθεδρίας τῶν ὀσιωτάτων π(α)τριαρχῶν καὶ αἱ μη(η)τροπόλεις καὶ αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται τὴν σήμερον καὶ εἶναι ὑποκείμεναι τῇ βασιλῆδι Κωνσταντινουπόλεως».

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἐγράφη ἐν Θήβαις ἐν ἔτει 1562 ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Μητροπολίτου Θηβῶν Ἰωάσαφ τοῦ Ζακυνθίου. Εἶναι δὲ τοῦτο ἐκδεδομένον.

¹ Καὶ οὗτος ἦτο μέλος τῆς Ἐφορείας τῆς Βιβλιοθήκης, ὡς καὶ ὁ Χρ. Σουλιώτης.

2.

Χαρτ. 025 × 0,17, ἔτ. 1805 (φ. 245).

Ὁ κώδιξ ἔφ' ἀπλοῦ χάρτου εἶναι γεγραμμένος ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Σαμουήλ τῆς Ἱεραῶς Μονῆς τῶν Μεγάλων Πυλῶν τῆς ἐπιλεγομένης τοῦ Δουσίκου.

Οἱ τίτλοι τῶν κεφαλαίων καὶ τὸ ἀρχικὸν γράμμα ἐκάστου ἐξ αὐτῶν εἶναι δι' ἐρυθρᾶς μελάνης γεγραμμένοι. Τὰ ἐξώφυλλα εἶναι ἐκ ξυλίνων πλακῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ δέρματος. Ἐκάστη σελίς ἔχει 16 στίχους. Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ χειρόγραφον εἶναι σελιδωμένον, ἐπειδὴ ὁμως ἡ σελίδωσις εἶναι ἐσφαλμένη, ἠρίθμησα τοῦτο ἐκ νέου κατὰ φύλλα.

Νόμιμον.

Τὸ Νόμιμον τοῦτο συνετάχθη ἐκ διαφόρων ἄλλων νομίμων. Ἀναφέρονται ἐν αὐτῷ ἔργα τοῦ Κίτρου Ἰωάννου, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, συνοδικοὶ κανόνες, τὸ ἔργον τοῦ νοφύλακος Μιχαὴλ τοῦ Χούμου, τοῦ εἶτα μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, περὶ βαθμῶν συγγενείας (φ. 219^α - φ. 221^β), τοῦ Θεσσαλονίκης Συμεῶν κ.ἄ.

Ἐν φ. 3^β σημειοῦται τὸ ἐξῆς.

Μ. Μάθος γραφο 1828 δεκεβριου 27

οὔτως ὁ θεῖος βίβλος ὀνομάζεται νόμως καὶ ἐπάρχει τοῦ κύρ Γιαννάκι Γραμματικῶ ἀπὸ Φραστανά καὶ αντιχι καὶ τὸν χάση καὶ τὸν ἔβρη τινὰς χριστιανῶς και τον δὸ σι να μιν λαβη τι κάρα τριακοσίων δέκα ὀκτὸ πατέρων.

ἄ8 ἔ8 Δεκεμβρίου 27: Φραστανά.

1828.

Ἐν φ. 5^α 1832 ∞ τῆς 27: μαίου. Φραστανά.

Οὔτος ὁ θεῖος νόμος ὑπάρχει τοῦ κύρ Γιαννάκι Γραμματικῶ τοῦ Ἄγου Βαστάρι καὶ ἐδιάβασα ἐγὼ ὁ Γιόργης Ἀναστασίου Βισσιάνοτ.

Ἐν φ. 240^α σημειοῦνται τὰ ἐξῆς.

Ἐτελειώθη τὸ παρὸν καὶ περιφανῆ νόμιμον, εἰς τοὺς 1805, ἰνδικτιῶνος ἦ, ἐν μηνί, Ἰουλίῳ 19^α, διὰ χειρὸς ἀμαθούς καὶ ἀναξίου Σαμουήλ ἱερομονάχου τῆς μεγάλης καὶ σεβασμίας μονῆς τῆς ὀνομαζομένης τῶν μεγάλων Πυλῶν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, ὁ καὶ Δουσίκον, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τῶ πανοσιωτάτῳ ἀγίῳ πνευματικῶ κυρίῳ Ἰωσήφ ἱερομονάχου, ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς, γέννημα καὶ θρέμμα· καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

Χεῖρ μὲν ἐγγράψασα, σήπεται τάφω,
γραφή δὲ μένει, εἰς πληρεστάτους χρόνους.

Τέλος καὶ τῷ Θεῷ

, πρέπει ,

, δόξα ,

ἀμήν.

Ἐν φ. 242^β καθέτως σημειοῦνται τὰ ἐξῆς ὑπὸ τύπον ἐπιστολῆς, πιθα-
νῶς ὑπὸ τοῦ Γ. Ἀναστ. Βισσιάντου.

«Εὐγενέστατέ μοι κύριε κυριε Γιάννακ Γράμματῆκαὶ ἀδελφικῶς σε εὐχο-
μαι κατα πολλα καὶ σε υδοποιῶ εἰδοῦ τὸ νόμον ὁποῦ μου ἔδοσες τὸν ἐδάβασα
μὲ πάσοις χαρας πολὺς τὸν ἐπρωειπάντοισα ὅτι οὗτος ὁ νόμος μάλυστα εἶναι
καθαρως καὶ ἀγιότατος νόμος καὶ ὁποιος νὰ τὸν διαβάζω να ἔχω τὴν εὐχὴν
τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῖς παναγίας καὶ πάντων τὸν ἅγιον λυτὸν ἄς μοῖν βαρέ-
ναιτε ὁ καθένας διότι ἀρμενὴ πολυ ὁ ἄνθρωπος χορίς».

Ἐν φ. 243^α Ἔτερον σημείωμα.

1829 ἐτράβηξα τὴν μεγαλητέραν ἀρ'ρῶστειαν καὶ ἰατρεύθην ἐν τῷ αἵτει
1830 μαρ. Μάνθι.

Τὰ τῆς τύχης σύμφορα καὶ ἀγαθὰ σύμπασα εἰσί.

1834.

δι' ἄλλης χειρός.

1849. Φρασανὰ οὗτος ὁ θύος καὶ ἅγιος νομμος ὑπάρχει του κύρ Ἰωάνη
Γραμματικῷ

Νικόλαος Μαθέου

ἀνάγνώστης Γιόργις Νικολαος.

Ἐν φ. 243^β οὕτως ὁ βασιλικῶς θεῖος καὶ ἱερὸς νόμος ὁ ὁποῖος ἠπάρ-
χει τοῦ παμπά μου, Γιαννάκει Γραμματικῷ.

1831 Μαΐου 2: διο: ἐγίνα ἀναγνώστης ἐγῶ ὁ Χρῖστος τοῦ Γιαννάκη
Γραμματικῷ καὶ ἐγίνα ἀναγνώστης εἰς τον ἅγιον θεοφιλέστατων Ἰωσήφ
Βελά καὶ γράφω διὰ ἐνθύμησιν ποτέ.

Ἐν φ. 244^α σημειοῦνται τὰ ἐξῆς:

Ὁ ἰκονομη 1831 Ἰουναρ. 23 ἤμουν διδασκ. κόποιος εἰς των γάμων.

Δι' ἄλλης χειρός.

1829 - 1830 ἀπριλου εγερεψα 1831 Ἰουλιου . . . 1¹ καὶ εκουλαθηκα
απο το γεναρι αιως τον ἀπριλιη: ~

Μαθος τοῦ Γραμματικῷ: ∞

Δι' ἄλλης χειρός.

1831 Ἰουναρίου 23: ἤμουν διδάσκαλος ἐγῶ ὁ Πάντος τοῦ Μήτροστόλη
Φρασανίτης καὶ ἐπεῖρα τὸν παρὸν θεῖον νόμον ξεμολομένη τοῦ θείου μου
κύρ Γιαννάκη Γραμματικῷ καὶ τὸν ἐδιάβασα ἀπὸ ἀρχὴ εἰς τέλος ὅλας τὰς
ἀμαρτίας τὸν ἀνθρώπον καὶ ἐγράφω δια θήμισιν ∞ καὶ ἐγίνα ἀναγνώστης
εἰς τὸν θεοφιλέστατον Ἰωσήφ 1831: μαρτίου 13:

Ἐν φ. 244^β σημειοῦται τὸ ἐξῆς αὐτόγραφον σημείωμα τοῦ Μάρκου
Μπότσαρη, ἐνθα καὶ ἰδιόχειρος ὑπογραφή αὐτοῦ.

ετουτω το ἁγιων βιβλειων ονομαζετε νομοκάνονας και ιταν του Κιρ Για-

¹ Αἱ λέξεις λίαν δυσανάγνωστοι, λόγφ φθορᾶς τοῦ φύλλου.

νάκι Γραμματικου απο Φρασιανά και τον επερίλαβα εγώ ο Μάρκω Μπότζα-
ρις απο τὸν ἀνοθεν κίρ Γιανάκι Γραμματικῶ ει στους 1816: σεπτεμβρίου: 28:

1817 ειουλιου 4 το εγραφα

Κακώλακος

ΜΑΡΚΩ ΜΠΟΖΑ-
ΡΙΣ ΓΡΑΦΩ.

3.

Χαρτ. 0,17×0,12 αιώνας ΙΘ'. (φ. 176).

Ἀναστασιματάριον γραφὲν ὑπὸ Μυρτίλου ἐν Βησσάνη τῷ 1825. Ἔχει
καὶ προσθήκην χειρουβικῶν καὶ κοινωνικῶν τοῦ Γρηγορίου καὶ Πέτρου Λαμ-
παρίου. Εἶναι ἄνευ ἔξωφύλλων.

Ἐν φ. 176^α ἐν τέλει σημειοῦται: Ἐργόφη τῷ 1825 ἐν Βησσάνη.

4.

Χαρτ. 0,22×0,17, αιώνας ΙΘ'. (φ. 133).

Ἐκ τούτων τὰ φύλ. 82^β - 88^β περιέχουσι χειρουβικὸν τονισθὲν παρὰ
Μεθοδίου ἱερομονάχου ἐν Ἄρτιη, τὸ τετράδιον δὲ αὐτὸ εἶναι συνεσταχωμένον.
Τὰ ἔξωφύλλα εἶναι ἐκ χάρτου.

Ἀναστασιματάριον σύντομον τονισθὲν παρὰ κῆρ Πέτρου Λαμπαδαρίου καὶ
ἐξηγηθὲν παρὰ κῆρ Γρηγορίου Λαμπαδαρίου καὶ κῆρ Χουρμουζίου κατὰ τὸ
νέον σύστημα τῆς μουσικῆς.

Ἐν φ. 55^β σημειοῦται τὸ ἐξῆς: 1834 Ἰανουαρίου 10 κάμω τέλος Νικό-
λαος Πανταζῆς Ἄρτα.

ἔσωσα εἰς τὴν μετάνιαν μήτε τό χαρτι με φθάνη.

5.

Χαρτ. 0,30×0,21, αιώνας ΙΗ'. (σελ. 431).

Ἡ γραφὴ καθαρὰ καὶ εὐανάγνωστος. Ἐν ἀρχῇ εἶναι δύο φύλλα ἄγραφα.
Τὰ ἔξωφύλλα εἶναι ἐκ χάρτου χονδροῦ κεκαλυμμένα ὑπὸ δέρματος φαιοῦ
χρώματος. Ἐν σελ. 431 σημειοῦται «Γέγραπται ὁ παρὼν νόμος διὰ χειρὸς
Παΐσιου Ἱεροδιακόνου Δημητρίου εἰς τοὺς 1741 Ἰουλίου 23 ἡμέρα πέμπτη».
Εἶναι τὸ κείμενον γεγραμμένον εἰς γλώσσαν δημῶδη.

Πρόχειρον Νόμων ἢ ἐξάβιβλος τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου.

Ἐν φ. 1^α σημειοῦται διὰ νεωτέρας χειρὸς τὸ ἐξῆς: «Αὐτὸς ὁ νόμος εἶναι
τοῦ Γεννάκη Γραμματικοῦ ἀπὸ Φρασιανά (δυσανάγνωστα).

Ἐν τέλει ἐπίσης ἐν φύλλον ἄγραφον ἐν ᾧ σημειοῦται διὰ νεωτέρας
χειρὸς μικρὰ τις προσθήκη περὶ τον «φαλκιδίου, μοιρασμοῦ». κέ.

6.

Χαρτ. 0.28×0,17, **αἰώνος** ΙΘ'. (φ. 128).

Κώδιξ τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Βησσάνης.

Περιέχει διαφόρους πράξεις ἐκκλησιαστικὰς ἀπὸ τοῦ 1824 κέ. καὶ λογαριασμοὺς τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας. Εἶναι χάρτινα τὰ ἐξώφυλλά του καὶ ἐπιπρόσθετα, καθότι τὰ παλαιὰ κατεστράφησαν.

Ὁ κώδιξ εἶναι λίαν ἐφθαρμένος ἐκ τῆς νοτίδος.

Τὰ φ. 1^α - φ. 27^α καὶ 57^β - 62^β, εἶναι γεγραμμένα, τὰ δὲ λοιπὰ ἄγραφα.

Πολλαχοῦ τοῦ κώδικος ὑπάρχει ἡ ὑπογραφή τοῦ Βελλᾶς Ἰωσήφ.

Ἐν φ. 4^α σημειοῦται «ὁ λογαριασμός τοῦ Ἰλιζαμετζῆ Γιάννη Παλίγκη» ἀναφέρονται οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων 1) τοῦ Οἰκονόμου δασκάλου τοῦ κοινοῦ Σχολείου 2) ὁ χρονικὸς μισθὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ διδασκά(λου)¹. Ἐν τέλει φέρει χρονολογίαν α' Ἰουνίου 1825 Βήσσανη καὶ τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν τοῦ Βελλᾶς Ἰωσήφ.

Ἐν φ. 7^β - φ. 8^α σημειοῦται «ὁ λογαριασμός τοῦ Ἰλιζαμετζῆ Χρήστου Καλιτζούνη» α' Ἰουνίου τοῦ 1826, ἔνθα ἀναφέρεται ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου γρ. 1000. Ἐν τέλει ὑπογράφεται ὁ Βελλᾶς Ἰωσήφ.

Ἐν φ. 10^β - φ. 11^α ἀναφέρεται ὁ λογαριασμός τοῦ ἐπιτρόπου τῆς ἐκκλησίας παπᾶ Κώστα Καλιτζούνη τῆς α' Ἰουνίου 1827, ἔνθα ἀναφέρονται ἔξοδα διδασκάλου γρ. 15.

Ἐν φ. 12^β - φ. 13^α ἀναφέρεται ὁ λογαριασμός τοῦ παπᾶ Χριστοδούλου ἐπιτρόπου τῆς ἐκκλησίας, α' Ἰουλίου 1828, ἔνθα ἀναφέρεται ὁ μισθὸς πάλιν τοῦ διδασκάλου γρ. 550 καὶ ἕτερα ἅπαντα αὐτοῦ, ὁ χρονικὸς μισθὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ παπᾶ Κώστα γρ. 250. Ἐν τέλει ὑπογράφεται ὁ Βελλᾶς Ἰωσήφ.

Ἐν φ. 14^β - φ. 15^α ἐν τῷ λογαριασμῷ τοῦ ἰδίου τοῦ 1829 ἀναφέρονται τὰ μετρητὰ τοῦ διδασκάλου.

Ἐν φ. 15^β - φ. 16^α ἐν τῷ λογαριασμῷ τοῦ Ἀναγνώστου Λογοθέτη, ἐπιτρόπου τῆς ἐκκλησίας τοῦ 1830, ἀναφέρονται οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἄλλα τοῦ διδασκάλου.

Ἐν φ. 18^β - φ. 19^α ἐν τῷ λογαριασμῷ τοῦ Δημ. Κάλλη, ἐπιτρόπου τῆς ἐκκλησίας, ἀναφέρεται ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου (ὁ χρονικὸς), γρ. 900 ἔξοδα τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ σχολείου γρ. 529. Εἶναι τοῦ 1832.

Ἐν φ. 19^β - φ. 20^α ἐν τῷ λογαριασμῷ τοῦ αὐτοῦ ἐπιτρόπου τοῦ 1833 ἀναφέρονται τὰ γρόσια τοῦ διδασκάλου Ζαγωρισίου. Ἀλέλ. Ἰσαπί. ἔξοδα εἰς τὸν διδάσκαλον Δολιανήτην.

¹ Πότε ιδρύθη ἐν Βησσάνη Ἑλληνικὴ Σχολὴ δὲν γνωρίζομεν. Πιθανώτατα ὑπῆρχεν ἐνταῦθα τοιαύτη Σχολὴ καὶ πρὸ τοῦ 1821, καθότι ἡ Βήσσανη ἦτο τότε μία τῶν ἀνηθρῶν Ἡπειρωτικῶν κομποπόλεων.

Ἐν φ. 21^β - φ. 22^α ἐν τῷ λογαριασμῷ τοῦ αὐτοῦ ἐπιτρόπου τοῦ 1840 ἀναφέρονται τὰ ἔξοδα τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ σχολείου, ἡ πληρωμὴ τοῦ διδασκάλου Στεφάνου καὶ μισθὸς τριῶν μηνῶν τοῦ Παπαγιάννη διδασκάλου.

Ἐν φ. 22^β - φ. 23^α ἐν ἐτέρῳ τοῦ αὐτοῦ τοῦ 1841 ἀναφέρεται ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου Ἀδαμίδου, ὁμοίως ἐν (φ. 23^β - φ. 24^α) τοῦ αὐτοῦ τοῦ 1842, καὶ τὰ ἔξοδα τῶν ἐπισκόπων Περιστερᾶς καὶ Παραμυθίας.

Ἐν φ. 22^β - φ. 23^α ἐν ἄλλῳ ἐπίσης λογαριασμῷ τοῦ 1843 τοῦ ἰδίου ἐπιτρόπου ἀναφέρεται ὁ μισθὸς τοῦ ἰδίου διδασκάλου Ἀδαμίδου καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ δεσπότη Νικηφόρου.

Ἐν φ. 23^β - φ. 24^α ἐν λογαριασμῷ τοῦ ἰδίου τοῦ 1844 ἀναφέρεται ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου Ἀλεξιάδου καὶ ἔξοδα τοῦ δεσπότη Παρθενίου ἐπίσης ἐν τῷ λογαριασμῷ (φ. 24^β - φ. 25^α) τοῦ 1845 καὶ (φ. 25^β - φ. 26^α) τοῦ 1846 τοῦ αὐτοῦ ἐπιτρόπου ἀναφέρεται ὁ μισθὸς τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου Ἀλεξιάδου, καὶ ὁ μισθὸς τοῦ καλογήρου διδασκάλου.

Ἐν φ. 26^β - 27^α ἐν τῷ λογαριασμῷ τοῦ αὐτοῦ τοῦ 1847 ἀναφέρεται ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου Δημητρίου Νιάντα γρ. 2000 καὶ ἔξοδα τοῦ σχολείου.

(φ. 27^β - φ. 58^α) ἄγραφα.

(φ. 58^β - φ. 62^β) Διάφοροι λογαριασμοὶ καὶ διάφορα σημειώματα.

(φ. 63^α - φ. 128^β) ἄγραφα.

7.

Χαρτ. 0,14 × 0,10, αἰῶνος ΙΖ' - ΙΗ'. (φ. 101).

Σελίδες μονόστηλοι καὶ στίχοι 14 ἐκάστης σελίδος. Εἶναι ἄνευ ἐξωφύλων. Ἐν ἀρχῇ ὑπάρχουσι 11 φύλλα ἐπιπρόσθετα καὶ ἔχοντα ἀσημάντους σημειώσεις διὰ νεωτέρας χειρὸς γεγραμμένης¹.

Νομοκάνων.

8.

Χαρτ. 0,25 × 0,17, αἰῶνος ΙΗ'. (φ. 17).

Τὸ χειρόγραφον εἶναι ἀντίγραφον παλαιότερου γενομένου τὴν ΙΗ^{την} ἑκατονταετηρίδα πιθανῶς ὑπὸ τίνος ἡγουμένου τῆς Μονῆς, ἄδηλον ὑπὸ τίνος. Τὰ ἑπτὰ τελευταῖα φύλλα εἶναι πρόσθετα. Τὰ πλείστα τῶν φύλλων, ἅτινα εἶναι ἄγραφα, ἔχουσιν ἀποκοπῆ, τὰ δὲ ἐξώφυλλα εἶναι ἐκ δέρματος κεκαλυμμένου ὑπὸ ὑφάσματος. Εἶναι δὲ καὶ τὸ σφζόμενον ἐν κακῇ καταστάσει.

Κατάσχιχον τῆς Ἱεροῦ Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται ὀνόματα παρρησιῶν ἀναγνωσκόμενα εἰς τὴν Ἁγ. Πρόδρῃσιν, ὅμοια πρὸς τὰ τῶν Διπτύχων. Ἐξ αὐτῶν σημειῶ ἐνταῦθα τὰ

¹ Τὸ χειρόγραφον τοῦτο μοι παρεχώρησε πρὸς μελέτην ὁ δημοδιδάσκαλος κ. Θεοφάνης Βασαγιάννης ἐκ Βησσάνης.

δνόματα τῶν κτιτόρων, Αὐτοκρατόρων τῆς Κ/πόλεως, τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν ἡγουμένων καὶ μοναχῶν τῆς Μονῆς καὶ τινα ἐκ τῶν λαϊκῶν.

Φ. 1^α. Προήμιον τῆς προθέσεως: ∞

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ πάντες οἱ θεοφόροι Πατέρες, τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας μᾶς ἐπαράδωσαν τὰ ὀρθὰ δόγματα· καθὼς τὰ ἐπαραλάβαν καὶ αὐτοί, ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Διότι μᾶς ἄφησε, ἑπόμνημα καὶ ἀνάμνησιν. τὴν θείαν καὶ ἱερὰν καὶ φρυκτὴν μυσταγωγίαν, διὰ νὰ ἐξαλήφονται, αἱ ἁμαρτίαις μας, μέταλαμβάνοντες, τῷ ἁγίῳ καὶ πανάγιον, σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ τὸ τίμιον αἷμα ὡς σὰν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τοῦ πάθους· ὁποῦ ἐς(ταυ)ρῶθη· καὶ ἐξαλήφθη, τοῦ Ἀδάμ, καὶ Εὔας· τὸ παράπτωμα· εἴζη καὶ ἐτοῦ(το) τῷ καιρῷ, τοὺς προσερχωμένους· μετὰ φόβου, καὶ εὐλαβείας καὶ ἀγά(της) καὶ ἐλπίδως, μεταλαμβάνοντας· ἐξαλύφονται βέβαια· αἱ αὐτῶν ἁμαρτίαις: ∞

Καὶ διατοῦτω· ἀφιερώνομεν, τὴν παρούσαν βίβλον, εἰς τὴν πρόθε(σιν) τῆς ἁγίας μονῆς, τῆς ὑπεραγίας· Θεοτόκου· καὶ (καταγρά)ψωμεν πάντα τὰ δνόματα τῶν πρόγεγραμμένων, καὶ ἀδελφῶν χριστιανῶν, διὰ νὰ προσέρχονται διὰ (. . . ἢ λ. δυσανάγνωστος)¹ εἰς τὴν ἱερὰν, μυσταγωγίαν· διὰ τὴν ἄφεσιν

¹ Τὸ φύλλον εἶναι ἐνταῦθα τελείως ἐφθαρμένον.

τῶν ἁμαρτιῶν.

ἽΟστις ἔχη ναγραφθῆ· ἐδώ εἰς τὴν πρόθε(σιν) πρῶτον εἰς τὸν κώδικα καὶ δεύτερον νὰ γραφθῆ, ἐδώ.

Φ. 1^β (.)² ὡς σκύβαλα, καὶ ἔρες καὶ θέλει εἶναι μετωμέρος,

² Ὁμοίως ἐφθαρμένον ἐνταῦθα τὸ φύλλον.

τῶν (Ἰουδαίων), Φαρισαίων, ὁποῦ δὲν ἀκούουν, τοὺς ἱερούς· διδασκάλους, καθὼς, ἐνομοθέτησαν: ∞

καὶ νὰ ταγράφει, μαθηματικῶς, καὶ καλυγράφος, καὶ ὄχι ὅποιος φτιᾶσει. Διότι, ἐγὼ ἤξεύρω, πόσον, κόπον, ἔπαθα, ὅσονάτ' διαλέξω, ὁποῦ ἦταν, ἀπό, ἁμαθῆς, γράμμένα.

Φ. 2^α Τὰ ονόματα· πάντων τῶν Δεομένων, καὶ κοπιώντων. Τὴν ἁγίαν μονὴν. Ταῦτην. Τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Γεναδίου, Ησαίου, Συμεών, Παχωμίου, Ματθαίου, Ἰδάκείμ, Ἰωακείμ, Γαβριήλ, Ἀνθίμου, Φιλωθέου.

Τῶν Ἱεραρχῶν.

Κωνσταντίνου Βασιλέως καὶ Ἀνδρονήκου τῶν κτητόρων.

Ζαχαρίου, Κἀλλινίκου, Ἰωάσαφ, Νικοδήμου, Χριστοδούλου, Ματθαίου, Παχωμίου, Νικοδήμου, Καλλίστου, Ἡλιοῦ, Δομετίου, Θεοδ(ώρου) ἢ (οσίου), Νικ(ωνος) ἢ (ολίου), Α(νθίμου).

Τῶν Ἱερο(μονάχων).

Φ. 2^β Δευτέρων μοναχῶν.

Χρισάνθου, Ματθαίου, Σαμονήλ, Αλοβίζη Μελετίου, Συμεών, Ματθαίου, Ζαχαρίου, Ιωαννικίου, Γηγορίου, Θεοφάνου, Ευθυμίου, Γερμανοῦ, Τιμωθέου, Γεραδίου, Ησαΐου, Συμεών, Δανιήλ, Κωνσταντίου, Νεκταρίου, Παΐσιου, Φιλοθέου, Νικοδύμου, Κυρίλλου, Σισώη, Καλλίστου, Ιωασάφ, Μανασσῆ, Νικοδύμου, Αθανασίου, Μακαρίου, Παρθενίου, Ἰωάσαφ, Καλλίστου, Ἀναστασίου.

Φ. 3^α Ιωάννου, Πέτρου βοεβόντα, Ιωάννου, Δημητρίου βοεβόντα, Ιωάννου, Πέτρου βοεβόντα,

Φ. 7^β Νικολάου βοεβόνδα, Κωνσταντίνου βοεβόνδα.

Φ. 10^α Ὑπὲρ τῶν ἐλεούντων καὶ δικακονούντων ἐν τῆς θεία μονῆ ταῦτη τῶν εὐλογημένων ῥουφετιῶν τῆς Κωνσταντινῆς πόλεως. Μπαχτζεβάνιδου, εἰς Νενύμπαχτζε. Μπαχτζεβάνιδων εἰς Γαλα(τά). Παχτζεβάνιδων, εἰς Μέγα Ρέμα. Μπαχτζεβάνιδων εἰς . . . Ραῦτάδων, εἰς Καράμηπρούκη. καὶ τὰ Οὐκτζίδων.

φ. 3^β Βαπτιστικά ὀνόματα.

Ἰσαρη, Γγίνου, Προτωβούλη, Πρόκου, Σφρατζίζου, Πάρου, Ἀρανήτη, Παραδισιώτη, Ἀσρη, Ἀγγελέτω, Θιόφου, Πανιπάρη, Θώδος, Κόντος, Δράκω, Μπάλκος.

φ. 4^α Ντέτου, Κάλλυτρούπης, Γγιώννα, Στίλω, Δώμου.

φ. 4^β Δούκα, Πάνμου, Μέκουλα, Μελάχρω, Νεζείας, Βράνος.

φ. 5^α Κύρκω, Ζέρβα, Ζουπάνου, Καρτίνης, Ρύγος, Μπόγκας, Κίκος, Στογιού, Δηέλου, Κοήλος, Βούλκος, Βογία.

φ. 5^β Μπήτα, Κουντεσία, Κοοσός, Βόγα, Βότα, Βλάκος, Ρώδου, Κούτι, Νετέας, Χώτου.

φ. 6^α Σκιάδος, Ματέη, Βυσάνα, Μπώγκου, Κόντη, Καίσω.

φ. 6^β Κουρπάνω, Ντέτε, Κυρούση, Ρύστα, Μπαλασία.

φ. 7^α Κύρκωβα, Νεζήκω.

φ. 7^β Βεμαίτω, Ζέρα, Σώμε, Τζέλιο, Σαύτας.

φ. 8^α Μπαρμπούλη, Μάνω, Μπέτω, Εὔδω, Γκόκα, Δάμω.

φ. 8^β Πανόρια, Κάλλω, Πούλη, Κογιό, Κούρω, Μπέκος, Κάσκο, Γγίκα, Μπόλω.

φ. 9^α Μίσχω, Σκούρω, Ἀρχόντω, Τζάνε.

φ. 9^β Σάνα, Σάδῶω.

Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὰ πρῶτα 10 φύλ. περιέχονται τὰ παλαιὰ ὀνόματα, ἐν οἷς καί τινα ἐπιπρόσθετα νεώτερα. Τὰ ἐν τοῖς ἐπομένοις εἶναι ὅλως νέα ὀνόματα.

9.

Χαρτ. 0,22 × 0,16, αἰῶνος ΙΗ'. (φ. 81).

Κατάστιχον τῆς Μονῆς Ἁγίου Νικολάου Σκαμνελίου¹.

Τὸ κατάστιχον, οὐτινος τὰ ἐξώφυλλα εἶναι ἐκ χάρτου κεκαλυμμένα διὰ φαιοῦ δέρματος, διατηρεῖται καλῶς. Περιέχει κατάλογον τῆς κινήτης καὶ τῆς ἀκινήτου περιουσίας τῆς Μονῆς, πρὸς δὲ καὶ ὀνόματα παρορησίας κατὰ τὰ χωρία χωριστά.

Ἐν φ. 1^α. Σημειοῦται: «Τὸ κατάστιχον τῆς θείας καὶ Ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἔν ἁγίοις πρς' (= πατρὸς) ἡμῶν Νικολάου ὁποῦ ὀνομάζεται Σκαμνέλιον ἐκ τῶν Ἰωαννίνων». Εἶναι γεγραμμένα ταῦτα δι' ἐρυθρᾶς μελάνης.

Ἐν φ. 2^β ἔτους 1725.

Ἐν φ. 3^α. Ἐν τῷ παρόντι κατασίχῳ καταγράφονται κινήτὰ καὶ ἀκίνητὰ πράγματα τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου ἐπ' ὀνόματι τιμωμένου τοῦ ἁγίου Νικολάου διὰ προσταγῆς τοῦ κατὰ τὸ ,αψλς' (= 1736) Ἰουλίου ις ἔνδμησαντος πανιερωτάτου μρολίτου τῆς ἀγιωτάτης μροπόλεως Ἰωαννίνων κυρίου Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν φ. 3^α - φ. 4^α καταγράφεται ἡ κινήτῃ περιουσία: Ἱερὰ σκευὴ κ.ἄ.

Ἐν φ. 4^α - φ. 6^β ἀναφέρεται ἡ ἀκίνητος περιουσία.

Ἐκ τοῦ καταλόγου σημειῶ ὀλίγα τοπωνύμια, εἰς ἃ ὑπῆρχον κτήματα τῆς Μονῆς. Εἰς τὸ Σκαμνέλι: τὸ Κοστίλοβο, ἡ Σελετούρα, ἡ Κορσοβίτζα, ὁ Γυφτόκαμπος, εἰς τοὺς Κοδρωνάταις, ὁ Κόζακος, τὸ γεφύρι τὸ Κοζιακίτικον, τὸ Μπιάλου, τὸ Ποτάμι, τὸ Κοστίλοβο, τὸ Τζιούμαρη, τὸ μοναστήρι ὀλόγυρα μὲ τὸ σελλίῳ, εἰς τὴν βρύσην τὴν Ἄλγρια, τὸ Λοποσέτο, τὸ Τζέρμπου, ἡ βάλια δὲ σκάρα, στοῦ Κουράου, ἡ Γκούρα, ἡ Βοϊβοτιάσα, τὸ Πηγάδι. Εἰς τὴν Ζήτζαν (νῦν Ζίτσα). Ἡ Γούβα, ἡ Κρέμενη, τὰ Λοζανά, τὸ Βαρού, ἡ Μπιστέρια, τὰ Βαθουλά, τὸ Μεγανᾶμπέλι, ὁ Κάμπος, τὸ Στάλο, τὰ Λουτζιά, ἡ Καστανιά, Ἁγιος Ἡλίας, τὸ Λιγοψηνὸ (ἢ Λιγόνψηνον) τὰ Πωριά, τοῦ Ρουπόπουλου, οἱ Κοτζιανάταις, ἡ Ὁσδίνα, ἡ Κουκούτζα, ὁ κάμπος εἰς ταῖς Ἀραποσιταμιαῖς, ὁ Κούτουλος, τὸ Γαλύρι (ἢ Γαλέρι), ἡ Φρεστά.

Ἐν φ. 6^α ἡ ἰδιοχειρος ὑπογραφή τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Γρηγορίου².

† ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἰωαννίνων Γρηγόριος ἐπιβεβαιοῖ:

Τὰ φύλ. 14^α - φ. 31^β εἶναι ἄγραφα, ἀπὸ δὲ τοῦ φ. 32^α - φ. 51^β εἶναι

¹ Τὸ Κατάστιχον τοῦτο μοὶ παρεχώρησε πρὸς μελέτην προθύμως ὁ ἐκ Χωνιάδων Αἰδεομώτατος κ. Γ. Παῖσιος. Νῦν ἀνήκει εἰς τὴν νεοσύστατον βιβλιοθήκην τοῦ Δημ. Σχολείου Χιονιάδων (Κονίτης).

² Ἴδε Μητροπολίτου Παραμυθιάς Ἀθηναγόρα, Ἡ Ἐκκλησία Ἰωαννίνων ἐν «Ἠπειρωτ. Χρονικοῖς» ἔτ. Γ' (1928) σελ. 38-39.

τὰ ὀνόματα τῶν παρρησιῶν κατὰ χωρία, αἵτινα τελευταῖα σημειῶ ἐκτὸς κατωτέρω, παραγράφων καὶ τὴν νέαν ὀνομασίαν, τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὰ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, ἡδυνήθηεν νὰ ἔξακριβώσω αὐτήν.

φ. 7^α - φ. 13^β. Διάφορα σημειώματα περὶ σκευῶν, βιβλ. τῆς Μονῆς κλπ.

φ. 14^α - φ. 31^β ἄγραφα.

Χωρία.

φ. 32^α *Σκαμνέλι*, νῦν οὕτως, φ. 32^β *Ζήτζα* ἢ νῦν *Ζίτσα* καλουμένη, φ. 33^α *Μοσχόπολις*, σήμερον εἶναι μικρὸν χωρίον, φ. 33^β - 34^α Ἰωάνενα φ. 34^β *Καμηριά*¹ - *Δοβρά* νῦν Ἀσπράγγελοι ἐν Ζαγορίῳ, φ. 35^α *Κουτζάνα*†², φ. 35^β *Βραδέτο* νῦν οὕτω καλεῖται ἐν Ζαγορίῳ, *Βήσανι* ἢ *Βήσσανη* Πωγωνίου, φ. 36^α *Σακάδα*³, φ. 36^β, *Καπέσοβο* νῦν οὕτως ἐν Ζαγορίῳ, φ. 37^α *Νεγάδες* νῦν οὕτως ἐν Ζαγορίῳ, *Βέητζα* νῦν *Βίτσα* καλουμένη ἐν Ζαγορίῳ, φ. 37^β *Ληασκοβέτζη* ἐν Ζαγορίῳ, φ. 38^α *Ἐπανω Σουδερά* νῦν Ἄνω Πεδινα ἐν Ζαγορίῳ, *Ράγκου*⁴ ἐν Κουρέντοις, φ. 38^β *Δραγαῖ*⁵ ἐν Ζαγορίῳ, *Μακρίνου* νῦν οὕτως ἐν Ζαγορίῳ, *Βωβοῦσα* νῦν οὕτως ἐν Ζαγορίῳ, φ. 39^α *Μπάια*, νῦν *Κῆποι*, ἐν Ζαγορίῳ, *Σοποτζέλη*⁶ ἐν Ζαγορίῳ, *Κουκουῆλι* νῦν οὕτως ἐν Ζαγορίῳ, φ. 39^β - φ. 40^α *Τζοπέλεβο*, νῦν οὕτως, *Τσεπέλοβον* ἐν Ζαγορίῳ, φ. 40^β *Τζουτηλα* ἐν Ζαγορίῳ, *Κορτώτζη* νῦν *Φορτότζη*, *Καστανοχώρια Ἰωαννίνων*, φ. 41^α *Μανασι* νῦν οὕτως ἐν Ζαγορίῳ, φ. 41^β *Μίσοβον*, τὸ *Μέτσοβον*, *Φρακάδες Αἰ Φραγγάδες Ζαγορίου*, φ. 42^α *Σαμαρίνα*⁷, φ. 42^β *Λάϊστα* ἢ *Λάϊστα Ζαγορίου*, *Γρενενίτη* νῦν οὕτως ἐν Ζαγορίῳ, φ. 43^α *Δόλκانه*, νῦν οὕτως ἐν Ζαγορίῳ, φ. 43^β *Κοκκινόχομα* εἰς Ἀραχωβίτσαν, Ἄνεζα, *Κουκουρουτζό*†, *Φλαπουλαρη*⁸ ἐν Ζαγορίῳ, *Τζεργεσι* ἐν Ζαγορίῳ, *Τέροβον*⁹ ἐν Ζαγορίῳ, φ. 44^α *Τζερβαρη* νῦν Ἐλαφότοπος, ἐν Ζαγορίῳ, *Λαμπανίτζα* ἐν Πωγωνίῳ, *Φούρκα* ἐν Κονίτση, *Μόκοβο*, *Κρητζούνιστα* ἐν Κουρέντοις, *Τούρναβος*¹⁰, *Τρίκαλα ναές*¹¹, φ. 44^β *Μπριανίστα* ἐν Κουρέντοις, *Χρισοβίτζα* ἐν τῇ περιοχῇ Μαλακασίου, φ. 45^α *ναές Λάρισα χωρίον Νεμπεγλέρι*, *Κρασιά* πλησίον Φιλιππιάδος, *Βαράμου* ἐν Ζαγορίῳ, φ. 45^β *Ραδοτόπι*, ἕξω τῶν Ἰωαννίνων, *Ροδοτόπι*,

¹ Ἐν τῇ Ζαγορίῳ κ. *Καμηριά* καλουμένη.

² Τὰ διὰ σταυροῦ σημειούμενα φαίνεται ὅτι ἐξέλιπον.

³ Νῦν *Σαηάδα Β.* τῆς Ἠγουμενίτσας.

⁴ κ. *Ράϊκον*.

⁵ κ. *Δραγαῖ*.

⁶ *Σομπουτσέλη*.

⁷ Α. τῆς Κονίτσας, διοικητικῶς ὑπάγεται εἰς τὴν Μακεδονίαν.

⁸ κ. *Φλαμπουράρι*.

⁹ Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων - Πρεβέζης.

¹⁰ Ἡ πρόκειται περὶ τοῦ χωρίου *Τουρνάβου Κονίτσας*, καλουμένου νῦν *Γοργοποτάμου*, ἢ περὶ τοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ *Τυρνάβου*.

¹¹ *να χαγιές κ. ναές* = περιφέρειαι.

Λεονίτζα¹ ἐν Ζαγορίῳ, Δοβρίνοβο ἐν Ζαγορίῳ, φ. 46^α Δέλοβα νῦν Θεσπρωτικὸν ἔξω τῆς Φιλιπιάδος, μ(α)χαλές Ξερόμερο, Χάλκης ναές Ἀσπροπόταμο, Τζεροκοβίστα ἐν Κουρέντοις, φ. 46^β Κρησπάνη κ. Γκρησπάνη, νῦν Ἐλευθέρον, Λοῦρος, ἔξωθεν τῆς Φιλιπιάδος, Πρωτόπαπα ἐν Κουρέντοις, φ. 47^α Βανισκό ἐν Γρεβενοῖς, Κοζιακός ἐν Ζαγορίῳ, Πέτρα, Τζουτίλα κάτω ἔξω Ἰωαννίνων, φ. 47^β Μπρηάνιστα ἐν Κουρέντοις, Μαυρονόρος ἐν Πωγωνίῳ, Δόβριανη κ. Δρόβριανη ἐν Δρυϊνουπόλει, φ. 48^α Κοζηάνι ἢ Κοζάνη τῆς Μακεδονίας, Σέλιτζενα ἐν Κονίτση Βέληα ἢ κ. Βέλλιανη, φ. 48^β Λοιζέτζη Κατσανοχώρια, Πρησόγιανη ἐν Κονίτση, Κεράσοβο² ἐν Κονίτση, φ. 49^α Πλέοση, Κρησπάνη ἴδε φ. 46^β, φ. 49^β Μπορατάνη³, Στολοβό ἐν Ζαγορίῳ, Ριάχοβο ἐν Κουρέντοις, φ. 50^α μωναστήριον Βέλα, Νεργαδες ἐν Κουράντοις, Πάδες φ. 50^β Κουκουλιούς, φ. 51^α Θεοδόριανη Τζουμερηκα ναές, † Κουκούλι, ἐν Κονίτση, Πεζανι ναές Κολονία, † Τζερβάρι, ἴδε φ. 44^α, φ. 51^β Σενπωτσέλη κ. Σουμπουτσέλι. ἴδε φ. 39^α.

φ. 52^α - φ. 81^α ὙΓραφα. Μόνον εἰς τὰ τρία τελευταῖα φύλλα ὑπάρχουσι σημειώσεις τινές, ὀνόματα κ.ἄ. περιττά⁴.

Ἐν Βησσάνη τῇ 10 Ἰουνίου 1935.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΑΒΡΑΜΗΣ

¹ Ὑπάρχει καὶ ἐν Πωγωνίῳ (νῦν ἐν Ἀλβανίᾳ).

² Ὑπάρχει καὶ ἐν Φιλιπιάδι καὶ Πωγωνίῳ.

³ Νῦν σφίζεται μία γέφυρα. Ὅρα Μητροπολίτου Παραμυθίας Ἀθηναγόρα, Νέος Κουβαράς ἐν Ἠπειρῷ. Χρονικοῖς ἔτ. Δ' (1929) σελ. 13.

⁴ Περὶ τῶν χωρίων αὐτῶν ἰδὲ Πίνακας Δήμων καὶ Κοινοτήτων τοῦ Κράτους τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν. Ἐν Ἀθήναις 1920. Τχ. Β' σελ. 70 - 103, ἔνθα ὁ λόγος περὶ τοῦ Νομοῦ Ἰωαννίνων, Ὑποδιοικήσεως Μετσόβους, Κονίτσης, Πωγωνίου, Φιλιππῶν, Παραμυθίας, Νομοῦ Πρεβέξης καὶ ὑποδιοικήσεως Μαργαριτίου. Ἀτυχῶς ἀναγράφεται ἐν αὐτοῖς μόνον τὸ παλαιὸν ὄνομα τοῦ χωρίου ἢ τῆς Κοινοτήτος οὐχὶ δὲ καὶ τὸ νέον, καθότι τινὰ μετωνομάσθησαν.